

การเตรียมความพร้อมด้านชายแดนถาวรช่องเม็ก อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี เป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

จากการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ทำให้การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งการเข้าถึงปัญหาาร่วมกันของทุกชาติทั่วโลกเป็นไปอย่างรวดเร็วมากขึ้นทำให้ทุกชาติต้องตระหนักและปรับตัวเพื่อให้เกิดการปรับปรุงและ ก้าวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งประเทศไทยก็ถือเป็นอีกหนึ่งประเทศที่ได้รับผลกระทบจากอิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์นี้ จึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงและพัฒนาประเทศ เพื่อให้สามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้ โดยใช้ศักยภาพในทุกด้านเข้ามาบูรณาการและดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยในการดำเนินการเพื่อเปลี่ยนแปลงและพัฒนาประเทศดังกล่าวนี้ จำเป็นต้องอาศัย การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจเป็นส่วนนำและเป็นกลไกในการขับเคลื่อนภาคส่วนต่างๆ อย่างไรก็ตาม การดำเนินการที่เกิดขึ้น อาจมีผลกระทบกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในภาคส่วนต่างๆ ภายในประเทศ ในด้านต่างๆ ดังนี้ 1)ด้านเศรษฐกิจ จะทำให้เกิดการหมุนเวียนของรายได้ในพื้นที่และส่วนต่างๆโดยรอบ นอกจากนี้ การพัฒนาและขับเคลื่อนการดำเนินการของเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จะช่วยส่งผลให้เกิดการพัฒนาในรูปแบบการนำเข้าและส่งออกสินค้า ที่ได้มาตรฐานสากลมากยิ่งขึ้น และยังช่วยส่งผลให้เกิดการพัฒนาในรูปแบบการผลิตสินค้า และผลิตภัณฑ์ของแต่ละพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ รวมถึงสามารถจัดส่งและกระจายสินค้า / ผลิตภัณฑ์ไปยังพื้นที่ต่าง ๆ และมีความสะดวกในการนำเข้าวัตถุดิบเพื่อใช้ในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนในแต่ละพื้นที่อีกด้วย 2)ด้านสังคมจิตวิทยา ประชาชนจำเป็นต้องมีการเตรียมการเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ ซึ่งหากเกิดการพัฒนามากขึ้น ก็จะทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายประชาชน สิ่งปลูกสร้าง หน่วยงานต่าง ๆ ออกนอกพื้นที่ รัฐบาลจำเป็นต้องสร้างความเข้าใจกับทุกภาคส่วน และขอความร่วมมือในการดำเนินการเพื่อให้เกิดการพัฒนาพื้นที่ รวมทั้งเกิดการพัฒนาคูณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียงให้ดีขึ้น ซึ่งผลจากพัฒนาพื้นที่เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ ดังกล่าวจะส่งผลให้เกิดการจ้างงานมากขึ้น มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้นทั้งในจังหวัดที่ดำเนินการพัฒนาพื้นที่ และจังหวัดใกล้เคียง 3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จะมีการปรับปรุงสภาพแวดล้อม จัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่และ สร้างประโยชน์มากขึ้น ซึ่งทรัพยากรในพื้นที่จะได้รับการดูแล เอาใจใส่และปรับปรุงให้มีการเข้ากับสภาพพื้นที่ รวมทั้งกำจัดสิ่งที่เป็นของเสียจากเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษอย่างเป็นระบบด้วยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนอย่างจริงจังมากขึ้น 4)ด้านความมั่นคงในพื้นที่ จะทำให้เกิดการจัดระเบียบตามแนวชายแดนใหม่ อย่างมีระบบ มีความเหมาะสม มีการทำความเข้าใจระหว่าง

กันมากขึ้นทั้งขอบเขต อำนาจหน้าที่ การเดินทางและการขนส่งสินค้าไป-มาระหว่างประเทศ จะได้รับความสะดวกสบายยิ่งขึ้น เพราะจะมีการจัดการอย่างเป็นระบบ และจะช่วยลดการกระทำผิดในข้อระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นอีก ทั้ง จะช่วยลดความขัดแย้งและการกระทบกระทั่งระหว่างกันกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีอาณาบริเวณพรมแดนติดติดกัน

เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษข้อมูลจากองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization: ILO) ได้กล่าวถึงแนวคิดหลักของการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zones: SEZs) ไว้ว่า การพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษคือ การกำหนดพื้นที่เฉพาะเพื่อประโยชน์ทางการค้าและการลงทุนในกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่กำหนด เพื่อกระจายความเจริญไปสู่พื้นที่ต่างๆ ไม่ให้เกิดการกระจุกตัวของเศรษฐกิจเฉพาะพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง โดยพื้นที่ที่ถูกกำหนดให้เป็น SEZs จะได้รับการอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ ทั้งในด้านสิทธิพิเศษทางด้านภาษี หรือการส่งเสริมการลงทุนเพื่อดึงดูดให้เกิดการลงทุนจากภาคเอกชนทั้งในและต่างประเทศ เป้าหมายหลักของ SEZs เพื่อกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจในการสร้างรายได้ รวมถึงการสร้างงานและการยกระดับแรงงานให้มีทักษะผ่านการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากชาวต่างชาติที่เข้ามาลงทุน การพัฒนา SEZs เริ่มต้นในช่วงทศวรรษที่ 70 ในแถบภูมิภาคเอเชียตะวันออกและลาตินอเมริกา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่กำลังพัฒนาเพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ ในภาคการผลิตแบบดั้งเดิม (Traditional Industry) ที่ใช้แรงงานเข้มข้น ผลจากการพัฒนา SEZs ในภูมิภาคดังกล่าวก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบายในด้านการค้าและการลงทุนในประเทศเหล่านั้น ก่อให้เกิดแนวโน้มการส่งออกที่สร้างรายได้เข้าประเทศเป็นจำนวนมาก หลักการแล้วเป้าหมายการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ แบ่งออกเป็น 3 ประการหลัก คือ 1 เพื่อดึงดูดให้เกิดการสร้างงานในเขตเศรษฐกิจ 2 สร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ อันก่อให้เกิดรูปแบบเชิงบวกในด้านเศรษฐกิจโดยการลงทุนและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ปฏิรูปเศรษฐกิจ 3 สร้างความมั่นใจทางเศรษฐกิจ อันเป็นเครื่องมือที่ก่อให้เกิดความยั่งยืน โดยอาศัยกลไกความร่วมมือจากหน่วยงานทุกภาคส่วน

รูปแบบของเขตเศรษฐกิจพิเศษ การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษอาจจัดตั้งได้หลายรูปแบบเพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับนักลงทุน โดยการให้สิทธิประโยชน์และกำหนดเงื่อนไขในการประกอบการ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ตามกฎหมายที่ใช้บังคับ ในปัจจุบัน ได้แก่ การส่งเสริมการลงทุนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ.2520 การนิคมอุตสาหกรรม ตามพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

ไทย พ.ศ.2522 และเขตปลอดอากรตาม พระราชบัญญัติศุลกากร พระพุทธศักราช 2496 รูปแบบของเขตเศรษฐกิจพิเศษที่ประเทศต่างๆ นำมาใช้ได้แก่ 1) เขตการค้าเสรี (Free Trade Area:FTA)หมายถึง การรวมกลุ่มเศรษฐกิจโดยมีเป้าหมายในการลดภาษีศุลกากรระหว่างกันภายในกลุ่มลงให้เหลือน้อยที่สุดหรือเป็นศูนย์เปอร์เซ็นต์และใช้อัตราภาษีปกติที่สูงกว่ากับนอกกลุ่ม เขตการค้าเสรีในปัจจุบัน ได้แก่ NAFTA และ AFTA 2) เขตอุตสาหกรรมเสรี (Free Industrial Zone)หมายถึง พื้นที่ที่บริษัทภายในประเทศหรือบริษัทต่างชาติจัดตั้งขึ้นเพื่อผลิตสินค้าหรือบริการเพื่อแข่งขันกับตลาดต่างประเทศ โดยมีมาตรการจูงใจเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ต่างๆ ทางด้านภาษี 3) เขตปลอดภาษี (Free Trade Zone)หมายถึง อาณาบริเวณที่อยู่ใกล้ท่าเรือหรือท่าอากาศยานที่อนุญาตให้นำเข้าโดยไม่ต้องเสียภาษี เป็นการนำเข้าเพื่อส่งไปยังประเทศที่สามหรือนำเข้า 4) เขตการค้าชายแดนเสรีหมายถึง เขตพื้นที่ที่กำหนดไว้สำหรับการประกอบอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปหรืออุตสาหกรรมส่งเสริม สำหรับประเทศไทยในปัจจุบันมีโครงการนำร่อง 3 พื้นที่เกี่ยวกับการค้าชายแดนเสรี ได้แก่ อำเภอแม่สายและอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย และอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา 5) เขตพัฒนาการส่งออก (แปรรูป)ในประเทศไทย เช่น อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป หมายถึง (5.1) อุตสาหกรรมเกี่ยวกับการนำวัตถุดิบ ด้านการเกษตร การประมงจากต่างประเทศเข้ามาสู่ประเทศไทยเพื่อทำการแปรรูปในเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในประเทศไทย (5.2) อุตสาหกรรมเกี่ยวกับการนำวัตถุดิบด้านการเกษตรภายในประเทศมาทำการแปรรูปในเขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อส่งออกจำหน่ายผลิตภัณฑ์ไปยังต่างประเทศ

เขตเศรษฐกิจพิเศษมีสาระสำคัญ 3 ประการ คือ 1) เขตเศรษฐกิจพิเศษไม่มีการจำกัดประเภทของธุรกิจ โดยนอกจากการอุตสาหกรรมแล้ว ผู้ประกอบการภายในเขตเศรษฐกิจพิเศษยังสามารถประกอบธุรกิจการเกษตร การปศุสัตว์ การประมง การท่องเที่ยวการขนส่ง การเคหะและการก่อสร้าง การวิจัยและการผลิตที่ต้องใช้เทคโนโลยีระดับสูงตลอดจนการค้าและบริการด้วย 2) ผู้อาศัยและผู้ประกอบธุรกิจในเขตเศรษฐกิจพิเศษจะต้องได้ รับสิทธิพิเศษทางภาษีอากร 3) องค์การบริหารเขตเศรษฐกิจพิเศษจะต้องมีอำนาจในการอำนวยความสะดวกและให้บริการ แก่ผู้ประกอบการและผู้ที่เกี่ยวข้องในเขตเศรษฐกิจพิเศษทุกเรื่อง เพื่อให้การประกอบธุรกิจเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

แนวคิดเศรษฐกิจพิเศษเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้ ปรากฏเป็นนโยบายในการดำเนินงานอย่างจริงจังในสมัยการปกครองของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (2561-2580) เมื่อที่ประชุม กนพ. ในวันที่ 15 กรกฎาคม 2557 ดังกล่าว ได้ให้ความเห็นชอบพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมในการจัดตั้งเป็นเขตพัฒนา

เศรษฐกิจพิเศษระยะแรกของไทยใน 5 พื้นที่ชายแดน เพื่อให้สามารถก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้ อย่างสมบูรณ์ในปี 2558 ได้แก่ 1) อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก 2) อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว 3) อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด 4) อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร 5) อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลาและได้อนุมัติเพิ่มเติมอีกในปี 2559 และ 2560 อีก 5 จังหวัด ได้แก่ 6) จังหวัดเชียงราย 7) จังหวัดหนองคาย 8) จังหวัดนครพนม 9) จังหวัดตราด 10) จังหวัดนราธิวาส โดยเน้นการตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ ในการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันเพิ่มการจ้างงานและสร้างความเป็นอยู่ที่ดีให้ประชาชน แก้ปัญหาแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้ามายังพื้นที่ตอนใน ปัญหาการลักลอบนำเข้าสินค้าเกษตรผิดกฎหมายจากประเทศเพื่อนบ้าน และปัญหาความแออัดบริเวณด่านชายแดน อีกทั้ง ที่ประชุม กนพ. ได้เห็นชอบหลักเกณฑ์และวิธีการสนับสนุนการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ 4 เรื่อง ได้แก่ 1) สิทธิประโยชน์สำหรับการลงทุน 2) การให้บริการจุดเดียวแบบเบ็ดเสร็จ 3) มาตรการสนับสนุนการใช้แรงงานต่างด้าว 4) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากรในพื้นที่เพื่อให้สามารถรองรับกิจกรรมในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษและเชื่อมโยงในภูมิภาคได้อย่างมีประสิทธิภาพ¹ และมีการปรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (2560-2564) ให้เป็นการพัฒนาเพื่อยึด “หลักการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดความเหลื่อมล้ำและขับเคลื่อนการเจริญเติบโตจากการเพิ่มผลิตภาพการผลิตบนฐานของการใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรม” และยึด “หลักการนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างจริงจังใน 5 ปีที่ต่อยอดไปสู่ผลสัมฤทธิ์ที่เป็นเป้าหมายระยะยาว” (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2561-2580)² ซึ่งมีนักวิชาการที่ได้ศึกษาแนวทางไว้ศิริเพ็ญ แต่ปรเมศามัย (2549) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับที่ดินของเขตเศรษฐกิจพิเศษดังนี้ ประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลาย ต่างมีแนวคิดในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษขึ้นเพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศ โดยการสร้างมาตรการจูงใจต่างๆ ให้มีการลงทุนจากต่างประเทศ ด้วยการให้สิทธิประโยชน์อำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ³ ชิติพัทธ์ ว่างยาว (2551) ได้ ทำการศึกษาเรื่อง ผลกระทบจากการพัฒนาภายใต้ ยุทธศาสตร์เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดเชียงราย การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นกับประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่างๆ ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน⁴ สิริวิชา สิทธิชัย (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง สิทธิประโยชน์ทางภาษีเพื่อประโยชน์ในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยมีการศึกษาดังนี้ ในปัจจุบันประเทศไทยการเสนอสิทธิประโยชน์ทางภาษีปรากฏอยู่ในกฎหมายหลายฉบับ ซึ่งกฎหมายหลัก ได้แก่ พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนพ.ศ. 2520 พระราชบัญญัตินิคมอุตสาหกรรม พ.ศ. 2522 และกฎหมายอื่นๆ⁵ สุขสมร แสงจันทร์ (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนา

ชายแดน การอพยพโยกย้ายและการปรับตัวในเขตเศรษฐกิจพิเศษ: กรณีศึกษาหมู่บ้าน
กวีานเมืองต้นผึ้ง แขวงบ่อแก้ว สปป.ลาว⁶ สุรพงษ์ ปิยะโชติ (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่อง
บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ท้องถิ่นกับการส่งเสริมการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษการค้า
ชายแดนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี⁷

สภาพแวดล้อมของพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 ตั้งอยู่ในตอนล่าง
ของประเทศไทย ประกอบด้วย 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดศรีสะเกษ
จังหวัดยโสธร และจังหวัดอำนาจเจริญ มีพื้นที่รวมกันประมาณ 31,907 ตารางกิโลเมตร
หรือ 19,942,336 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 18.89 ของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และร้อยละ
6.2 ของพื้นที่ประเทศไทย ลักษณะภูมิประเทศ กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ตอนล่าง 2 มีลักษณะภูมิประเทศ เป็นพื้นที่ลาดเอียงจาก ทิศตะวันตกลงไปทางทิศ
ตะวันออก พื้นที่ทางตอนเหนือเป็นที่ราบสูง ภูเขา สลับกับพื้นที่แบบลูกคลื่น มีสภาพป่า
และภูเขา มีแหล่งน้ำขนาดกลางและเป็นที่ราบลุ่มต่ำสลับซับซ้อนกับสันดินริมน้ำ จังหวัด
อุบลราชธานีตั้งอยู่บริเวณที่เรียกว่า แอ่งโคราช (Korat basin) สูงจากระดับน้ำทะเล
ปานกลางเฉลี่ย 68 เมตร (227 ฟุต) ลักษณะโดยทั่วไป เป็นที่ราบสูงต่ำสลับกัน ลาดเอียง
ไปทางตะวันออกมีแม่น้ำมูลไหลผ่านกลางจังหวัด จากทิศตะวันตกมายังทิศตะวันออก
ไหลลงสู่แม่น้ำโขง ที่อำเภอโขงเจียม มีลำน้ำที่สำคัญได้แก่ ลำเซบก ลำเซบาย ลำโดมใหญ่
ลำโดมน้อย และมีภูเขาซับซ้อนหลายแห่งบริเวณ ชายแดนทางตอนใต้ มีเทือกเขาที่สำคัญ
คือ เทือกเขาบรรทัด และเทือกเขาพนมดงรัก ซึ่งกั้นอาณาเขต ระหว่างจังหวัดอุบลราชธานี
กับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และราชอาณาจักรกัมพูชา จังหวัดศรีสะเกษ
มีภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบโดยพื้นที่ทางการเกษตร

ตารางที่ 1 ขนาดและร้อยละการใช้ที่ดินตามประเภทการใช้งานของกลุ่มจังหวัด ฯ พ.ศ.
2560

กลุ่มจังหวัด/ จังหวัด	พื้นที่ชุมชนและสิ่ง ปลูกสร้าง		พื้นที่เกษตรกรรม		พื้นที่ป่าไม้		พื้นที่แหล่งน้ำ		พื้นที่เบ็ดเตล็ด	
	ขนาด	ร้อยละ	ขนาด	ร้อยละ	ขนาด	ร้อยละ	ขนาด	ร้อยละ	ขนาด	ร้อยละ
กลุ่มจังหวัด	1,043,735	5.23	14,318,923	71.80	2,842,316	14.25	667,738	3.35	1,069,624	5.36
อุบลราชธานี	510,456	5.18	6,466,597	65.91	1,803,406	18.34	380,837	3.86	679,235	6.91
ศรีสะเกษ	306,550	5.54	4,259,346	77.09	630,359	11.42	163,978	2.97	164,752	2.98
ยโสธร	132,214	5.08	2,051,702	78.89	197,516	7.59	74,821	2.87	144,787	5.57
อำนาจเจริญ	94,515	4.79	1,541,278	78.02	211,035	10.67	48,102	2.44	80,850	4.08

ที่มา : http://www1.ldd.go.th/web_OLP/report_research_NE.html สืบค้น เมื่อ 15 สิงหาคม 2561

สภาพแวดล้อมพื้นที่ด้านชายแดนถาวรช่องเม็ก ตำบลช่องเม็ก อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี มีระยะทางห่างจาก อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 90 กิโลเมตร การเดินทางใช้เส้นทางหมายเลข 217 มีสภาพเป็นป่าเขาและติดเชื่อมสิรินธร ทางฝั่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ติดกับแขวงจำปาสัก ห่างจากเมืองปากเซซึ่งเป็นเมืองหลักของ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 40 กิโลเมตร เป็นช่องทางสำคัญในการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว รวมทั้งการท่องเที่ยวระหว่างกัน ซึ่งได้มีปริมาณการค้าชายแดนเพิ่มขึ้นทุกปี

ตารางที่ 2 จำนวนอำเภอ ตำบล หมู่บ้านและประชากรของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 พ.ศ.2561

กลุ่มจังหวัด/ จังหวัด	เขตการปกครอง					จำนวน ประชากร(คน)	เนื้อที่ (ตร.กม.)
	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เทศบาล	อบต.		
กลุ่มจังหวัด	63	554	6,820	144	460	4,265,208	31,907.69
อุบลราชธานี	25	219	1,879	44	194	1,874,548	15,744.84
ศรีสะเกษ	22	206	2,557	36	192	1,473,011	8,839.97
ยโสธร	9	78	835	23	64	539,542	4,161.64
อำนาจเจริญ	7	56	653	24	34	378,107	3,161.24

ที่มา : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยพ.ศ.2561

ด้านเศรษฐกิจกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมคิดเป็น 222,725 ล้านบาท รายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรกลุ่มจังหวัดมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี โดยพบว่าประชาชนมีการใช้จ่ายลดลง แสดงถึงการเก็บออมหรือเหลือเก็บมากขึ้น

ตารางที่ 3 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม(GDP)ของจังหวัดในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2พ.ศ. 2560

หน่วย : ล้านบาท

กลุ่มจังหวัด/จังหวัด	2555	2556	2557	2558	2559
กลุ่มจังหวัด	196,841	221,920	200,647	212,384	222,715
อุบลราชธานี	98,318	111,605	99,496	108,121	113,541
ศรีสะเกษ	60,717	66,205	61,146	63,455	66,653
ยโสธร	24,004	27,389	24,945	24,904	26,050
อำนาจเจริญ	13,803	16,721	15,060	15,904	16,471

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติ http://www.nesdb.go.th/main.php?filename=gross_regional สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2561

ในข้อมูลด้านการธุรกิจและการค้าชายแดน การประกอบการด้านธุรกิจการค้าของจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 พบว่าธุรกิจส่วนใหญ่เป็นธุรกิจทางการเกษตร การค้าปลีก ค้าส่งและการบริการ นอกจากนี้ยังมีการนำเข้าส่งออกสินค้า โดยเฉพาะสินค้าการเกษตร เนื่องจากกลุ่มจังหวัดมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านถึง 3 จังหวัด การขยายตัวทางเศรษฐกิจของกลุ่มจังหวัด มีการขยายตัวอย่างช้าๆ เนื่องจากความแตกต่างกันของขนาดเศรษฐกิจและทรัพยากรภายในกลุ่มจังหวัด จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดศรีสะเกษและจังหวัดอำนาจเจริญ มีพื้นที่กับประเทศเพื่อนบ้านทำให้มีจุดผ่านแดน ทั้งจุดผ่านแดนถาวรและจุดผ่อนปรนรวม 9 ช่องทางสำหรับมูลค่าการค้าชายแดนของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 พบว่า กลุ่มจังหวัดได้เปรียบดุลการค้าทุกปี และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยมีมูลค่าการค้า 18,533.14 ล้านบาท ได้เปรียบดุลการค้า 11,383.08 ล้านบาท ซึ่งจังหวัดอุบลราชธานีเป็นจังหวัดที่มีมูลค่าการค้าสูงที่สุดในด้านศักยภาพของพืชเศรษฐกิจ พบว่า พืชเศรษฐกิจที่สำคัญที่มีการเพาะปลูกและทำรายได้ให้กับจังหวัดในกลุ่มจังหวัดฯ มากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ 1) ข้าว ซึ่งมีพื้นที่เพาะปลูกรวมกันถึง 10,756,655 ไร่ 2) มันสำปะหลัง 1,186,822 ไร่ 3) ยางพารา 1,662,816 ไร่ 4) ผลไม้ 1,045,569 ไร่ และ 5) อ้อย 226,287 ไร่ (ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน http://www.dld.go.th/WEB_OLP/report_research_NE.html#n0rtheast สืบค้นเมื่อ 4 สิงหาคม 2561)

ด้านอุตสาหกรรมข้อมูลจากปี 2560 พบว่าการลงทุนและการประกอบการด้านอุตสาหกรรมได้มีการกระจายตัวในจังหวัดต่างๆ ครอบคลุมจังหวัด โดยมีจำนวนโรงงานรวมกัน 7,700 โรง มีเงินลงทุนหมุนเวียนทั้งสิ้น 74,097,000,000 บาท และมีแรงงานในภาคอุตสาหกรรมจำนวน 37,107 คน โดยจังหวัดอุบลราชธานี ยังเป็นจังหวัดที่มีจำนวนโรงงานมากกว่าทุกจังหวัดในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 โดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 50

ตารางที่ 4 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
2 จำแนกรายจังหวัด ณ สิ้นปี 2560

กลุ่มจังหวัด/จังหวัด	จำนวนโรงงาน	เงินทุน (ล้านบาท)	การจ้างงาน (คน)
กลุ่มจังหวัด	7,700	74,791.59	37,107
อุบลราชธานี	4,299	52,296.67	21,624
ศรีสะเกษ	2,061	13,896.67	7,967
ยโสธร	964	4,896.67	4,984
อำนาจเจริญ	376	3,651.58	2,532

ที่มา : กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรมพ.ศ.2561

[http://www.diw.go.th/hawk/content.php?mode= knowledge](http://www.diw.go.th/hawk/content.php?mode=knowledge) สืบค้นเมื่อ
4 กันยายน 2561

ลักษณะทางสังคมและคุณภาพชีวิตของประชากรข้อมูลจากปีพ.ศ.2559ระบุว่า ลักษณะทางสังคมและคุณภาพชีวิตของประชากรในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 นั้น มีจำนวนประชากรวัยแรงงานรวมทั้งสิ้น 2,759,981 คน เป็นประชากรวัยแรงงานที่มีอายุระหว่าง 15-60 ปี จำนวน 1,976,261 คน คิดเป็นร้อยละ 71.60 และมีงานทำจำนวน 1,951,803 คน คิดเป็นร้อยละ 98.76 ของวัยแรงงานทั้งหมด

ตารางที่ 5 จำนวนประชากรวัยแรงงาน ผู้มีงานทำและผู้ว่างงานของกลุ่มจังหวัด
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 พ.ศ. 2559

หน่วย : คน

ภาค/จังหวัด	ประชากรวัยแรงงาน (อายุ 15 ปีขึ้นไป) ผู้มีงานทำและผู้ว่างงาน						
	ประชากรรวม	วัยแรงงาน		ผู้มีงานทำ		ผู้ว่างงาน	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มจังหวัด ฯ	2,764,289	1,910,014	69.10	1,888,675	68.32	14,064	0.05
อุบลราชธานี	1,355,178	916,077	67.59	903,203	66.64	9,892	0.01
ศรีสะเกษ	805,446	562,644	69.85	560,282	69.56	2,315	0.03
ยโสธร	384,365	282,409	73.47	280,377	72.95	1,288	0.03
อำนาจเจริญ	219,300	148,884	67.89	144,813	66.03	569	0.03

ที่มา : การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

<http://service.nso.go.th/nso/web/statseries/statseriesom.html> สืบค้นเมื่อ
5 กันยายน 2561

โครงสร้างพื้นฐานการคมนาคม จากการสืบค้นข้อมูลและการลงพื้นที่เพื่อสำรวจข้อมูลด้านโครงสร้างพื้นฐานการคมนาคมของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 ระหว่างปี 2561 – 2562 พบว่ามีเส้นทางคมนาคมเชื่อมต่อกับจังหวัดภายในกลุ่มจังหวัดและใกล้เคียงทั่วประเทศ รวมถึงเชื่อมต่อกับต่างประเทศ มีความสะดวกสามารถเดินทางได้หลากหลายเส้นทาง ทั้งเครื่องบินโดยสาร รถยนต์ รถไฟ ดังนี้ 1 รถยนต์จังหวัดภายในกลุ่มจังหวัดมีเส้นทางคมนาคมเชื่อมต่อกันทางถนนลาดยางขนาด 4 ช่องจราจรและ 2 ช่องจราจร ประกอบด้วย

ตารางที่ 6 เส้นทางหลวงเชื่อมต่อระหว่างภายในกลุ่มจังหวัดและเชื่อมต่อกับกรุงเทพฯ

การเดินทาง	ทางหลวงที่เชื่อมต่อ	ระยะทาง (กม.)
อุบลราชธานี - กรุงเทพมหานคร	ทางหลวงหมายเลข 24	629
ศรีสะเกษ - กรุงเทพมหานคร	ทางหลวงหมายเลข 24 และ 226	540
ยโสธร - กรุงเทพมหานคร	ทางหลวงหมายเลข 23 และ 202	552
อำนาจเจริญ - กรุงเทพมหานคร	ทางหลวงหมายเลข 214 และ 212	585
อุบลราชธานี - ศรีสะเกษ	ทางหลวงหมายเลข 24 และ 226	61
อุบลราชธานี - ยโสธร	ทางหลวงหมายเลข 23	98
อุบลราชธานี - อำนาจเจริญ	ทางหลวงหมายเลข 212	75

ที่มา : กรมทางหลวง พ.ศ.2562

2) รถไฟ กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 มีเส้นทางรถไฟเชื่อมระหว่างจังหวัดอุบลราชธานีศรีสะเกษกับจังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยมีเส้นทางเดินรถไฟและสถานีรถไฟในจังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดศรีสะเกษ วันละ 11 เที่ยว ประกอบด้วยรถธรรมดา 4 เที่ยว รถเร็ว 4 เที่ยว รถด่วน 2 เที่ยว รถด่วนพิเศษ 1 เที่ยว 3) เครื่องบิน ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 มีสนามบินตั้งอยู่ที่จังหวัดอุบลราชธานีเพียงจังหวัดเดียว จำนวน 2 แห่ง ซึ่งเป็นสนามบินพาณิชย์ 1 แห่ง และสนามบินทางทหาร 1 แห่ง มีสายการบินให้บริการ 5 สายการบิน ประกอบด้วย 1) สายการบินไทยสมายล์ 2) สายการบินนกแอร์ 3) สายการบินไทยแอร์เอเชีย 4) สายการบินกานต์แอร์ และ 5) สายการบินโลออนแอร์ โดยมีจำนวนเที่ยวบินรวมทั้งสิ้น 112 เที่ยวบินต่อสัปดาห์

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- 1) ข้อมูลด้านทรัพยากรป่าไม้ การสืบค้นข้อมูลจาก สำนักงานอุทยานแห่งชาติ ส่วนศึกษา และวิจัยอุทยานแห่งชาติ ณ วันที่ 19 พฤศจิกายน 2561 พบว่า กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 มีพื้นที่ป่าไม้รวมกันปี 2558 รวมกันทั้งสิ้น 2,889,989.33 ไร่ เมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2557 พบว่า โดยภาพรวมมีพื้นที่ป่าไม้ลดลง 44,901.66 ไร่
- 2) ข้อมูลด้านทรัพยากรน้ำ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 มีลักษณะเป็นดินทรายไม่สามารถอุ้มน้ำได้ จึงทำให้ขาดแคลนน้ำธรรมชาติต้องอาศัยการชลประทานเข้ามาช่วย มีการสร้างเขื่อนหรืออ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่เพื่อกักเก็บน้ำ โดยจำแนกเป็นรายจังหวัด ดังนี้ จังหวัดอุบลราชธานี มีแม่น้ำมูล แม่น้ำชี ไหลผ่านทางตอนกลางของจังหวัดจากทิศตะวันตกมาทิศตะวันออก ไหลลงสู่แม่น้ำโขงที่อำเภอโขงเจียม มีลำน้ำที่สำคัญ ได้แก่ แม่น้ำมูล แม่น้ำชี แม่น้ำโขง ลำเซบก ลำเซบาย ลำโดมใหญ่ ลำโดมน้อย และลำน้ำสาขา รวม 14 สาย จังหวัดศรีสะเกษ มีแหล่งน้ำที่สำคัญและมีผลต่อกิจกรรมการเกษตร การประมง ได้แก่ แม่น้ำมูล ห้วยทับทัน ห้วยสำราญ ห้วยศาลา บึงและหนองน้ำธรรมชาติ กระจายอยู่ทั่วพื้นที่ ส่วนมากทางตอนเหนือของจังหวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตอำเภอรามัน ไศล อำเภอขามเฒ่าและอำเภอเมืองจังหวัดยโสธร มีแหล่งน้ำขนาดกลาง ได้แก่ ห้วยลิงโจน ห้วยสะแบกโพง ลำเซบาย (ลุ่มน้ำมูล) ไหลผ่านทางตอนเหนือและตอนกลางของจังหวัด ส่วนพื้นที่ตอนกลางและตอนใต้เป็นที่ราบลุ่มต่ำสลับซับซ้อนกับสันดินริมน้ำ มีแหล่งน้ำขนาดใหญ่ ได้แก่ แม่น้ำชีและแหล่งน้ำขนาดกลาง ได้แก่ ลำน้ำยัง ลำทวน (ลุ่มน้ำชี) ไหลผ่านจังหวัด จังหวัดอำนาจเจริญ มีแหล่งน้ำที่สำคัญ ได้แก่ ลำเซบาย ลำเซบก ลำละโอง ลำห้วยปลาแดก ลำห้วยจันทัน ลำห้วยพระเหลา ลำห้วยแซง ลำห้วยทม ลำห้วยตาเทียม ลำห้วยจิตาปา ลำห้วยทราย ลำห้วยคันแห ลำห้วยแก้งแม้งและลำห้วยดุ่มแคน 3) ข้อมูลทรัพยากรดิน สภาพดินส่วนใหญ่เป็นดินทราย เนื่องมาจากการย่อยสลายตัวของหินทราย ซึ่งขาดความอุดมสมบูรณ์และไม่เก็บน้ำ ทำให้เกิดความแห้งแล้งปรากฏอยู่ทั่วไปทั้งภูมิภาค 4) ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมที่เป็นปัญหาต่อการท่องเที่ยวคือ ขยะและการกำจัดขยะ โดยแยกเป็นภายในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล และจากข้อมูลขยะในปี พบว่ามีปริมาณขยะเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง

ตารางที่ 7 การกำจัดขยะมูลฝอยของกลุ่มจังหวัดฯ พ.ศ. 2559

กลุ่มจังหวัด/ จังหวัด	ขยะที่มีการกำจัด			ขยะที่ นำไปใช้ ประโยชน์	ขยะที่ไม่มี การกำจัด และอื่นๆ	รวม
	ถูกต้อง	ไม่ถูกต้อง	รวม			
กลุ่มจังหวัด	396,576.43	156,764.88	553,341.31	78,489.51	142,588.48	224,070.99
อุบลราชธานี	334,264.08	65,746.72	400,010.80	24,644.80	18,634.20	43,279.00
ศรีสะเกษ	35,701.87	40,078.06	75,779.93	41,547.86	33,398.78	74,940.64
ยโสธร	19,671.83	37,292.75	56,964.58	591.30	46,400.00	49,990.3
อำนาจเจริญ	6,938.65	13,647.35	20,586.00	11,705.55	44,155.50	55,861.05

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2559

ด้านการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและประเพณี แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เป็นจำนวนมากกระจายตัวอยู่ในทุกจังหวัด โดยมีแหล่งท่องเที่ยวรวมกันจำนวน 159 แห่ง แยกเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และประเพณี จำนวน 94 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 65 แห่ง ข้อมูลจากกรมการท่องเที่ยว กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬาที่มีการจัดเก็บในปี 2557-2560 พบว่า นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในทุกๆ จังหวัด โดยในปี 2560 มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นจากปี 2557 จำนวน 679,138 คน คิดเป็นร้อยละ 12.59 ขณะเดียวกัน เมื่อจำนวนนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างเพิ่มขึ้น ส่งผลดีต่อสภาพเศรษฐกิจของประชาชนในพื้นที่ โดยมูลค่าการท่องเที่ยวในปี 2560 สูงถึง 9,906.36 ล้านบาท ซึ่งเพิ่มขึ้น 960.16 ล้านบาท เมื่อเทียบกับปี 2559 (ที่มา: กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา และสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดภายในกลุ่มจังหวัดฯ)

การพัฒนาในพื้นที่จะใช้วิสัยทัศน์แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ยังคงมีความต่อเนื่องจากวิสัยทัศน์แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 และกรอบหลักการของการวางแผนที่ น้อมนำและประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมการพัฒนาที่ยืดหลักสมดุล ยั่งยืน โดยวิสัยทัศน์ของการพัฒนาในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12

ยุทธศาสตร์การพัฒนา 1) การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ 2) การสร้างความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม 3) การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน 4) การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน 5) ความ

มั่นคง 6) การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการในภาครัฐและธรรมาภิบาลในสังคมไทย
 7) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ 8) วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัยและนวัตกรรม 9) การพัฒนาภูมิภาค เมืองและพื้นที่เศรษฐกิจ

ด้านความมั่นคงชายแดนพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 มีพื้นที่ติดกับมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน ระยะทางรวม 601 กิโลเมตร ดังนี้ จังหวัดอุบลราชธานี มีอาณาเขตติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ระยะทาง 361 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับราชอาณาจักรกัมพูชา ระยะทาง 67 กิโลเมตร จังหวัดศรีสะเกษ มีอาณาเขตติดต่อกับราชอาณาจักรกัมพูชา ระยะทาง 135 กิโลเมตร จังหวัดอำนาจเจริญ มีอาณาเขตติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ระยะทาง 38 กิโลเมตร จึงทำให้เกิดปัญหาเรื่องพื้นที่ทับซ้อนในชายแดน ทั้งทางบกและทางน้ำ ความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ท้องถิ่น แรงงานต่างด้าว ผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย การค้าอาวุธสงครามและการค้ายาเสพติด ซึ่งได้ให้ทุกส่วนเขามาร่วมในการแก้ไขปัญหา โดยพื้นที่ชายแดนด้านนี้มีกองกำลังทหารจากกองกำลังสุรนารีเป็นส่วนควบคุมปฏิบัติการ(สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560-2564) ในการเข้าปฏิบัติในแต่ละระดับร่วมกับส่วนราชการอื่นในแต่ละจังหวัดตามคำสั่งสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี⁹ ในแผนเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564 กระทรวงกลาโหมและสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2560-2564) แผนพนักกำลังและทรัพยากรเพื่อป้องกันประเทศของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติด้านความมั่นคง ของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี⁹ แผนพัฒนาองทัพบกปี พ.ศ. 2560-2564 การแบ่งมอบพื้นที่ของกองทัพบกโดยมีการวางกำลังทหารพรานแลตำรวจตระเวนชายแดนเป็นส่วนกำลังในพื้นที่ด้านหน้าและมีการใช้กำลังจากทหารหลังเป็นส่วนเสริมและควบคุม¹⁰

จากสภาวะแวดล้อมดังกล่าวจะเห็นถึงความพร้อมในการที่จะรองรับต่อการเกิดเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน หากมีการเสนอให้ดำเนินการจะสามารถสร้างความเข้มแข็งต่อภาคเศรษฐกิจของภูมิภาค ชุมชนเกิดความตื่นตัวในการเข้าทำงานในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษที่เกิดขึ้นทำให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ไม่ต้องเดินทางไปทำงานในพื้นที่ไกลจากครอบครัว ความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนจะถูกทำให้เกิดพื้นที่ที่ต้องดำเนินการโดยชัดเจนของกองกำลังสุรนารีเข้ารับผิดชอบตามแผนการจัดการแบ่งมอบพื้นที่ของกองทัพบกในปี 2562 ตามยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันและยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมโดยนำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ

สังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564) ที่ได้ดำเนินการแล้วมาทำให้สมบูรณ์และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาแนวทางเกี่ยวกับการเตรียมพื้นที่ด้านชายแดนถาวรช่องเม็ก อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี เป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน โดยมีความมุ่งหวังให้จังหวัดอุบลราชธานีและกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 มีการพัฒนาที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน เมื่อดำเนินการตามลำดับแล้วจะทำให้ได้แนวทางในการพัฒนาที่จะนำไปใช้รวมทั้งยังเป็นการต่อยอดเพิ่มศักยภาพการพัฒนาให้กับประเทศต่อไป จากการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ รวมถึงการลงสำรวจพื้นที่จริงของผู้วิจัย พบว่า จังหวัดอุบลราชธานีและกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 นั้น ยังมีปัญหาด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งด้านดินที่คุณภาพต่ำ น้ำยังไม่พอเพียง ประสบอุทกภัย และภัยแล้งซ้ำซาก มีปัญหาความยากจนและปัญหาภาวะทุพโภชนาการ อย่างไรก็ตาม ในด้านสถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัยนั้นยังสามารถเป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนองค์ความรู้ใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนาและแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้นได้ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 ไปสู่ความ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” นั้น จำเป็นจะต้องแก้ไขปัญหาพื้นฐานควบคู่ไปกับการพัฒนาการวิจัยเพื่อใช้ ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจภายในภาค ให้มีการเจริญเติบโตได้อย่างเต็มศักยภาพ พร้อมทั้งการแสวงหาโอกาสการนำความรู้ ทักษะ เทคโนโลยีและนวัตกรรมจากภายนอกมาช่วยขับเคลื่อน โดยการใช้ประโยชน์จาก โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมขนส่งขนาดใหญ่ที่เชื่อมโยงภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 กับโครงข่ายระบบการคมนาคมขนส่งและพื้นที่เศรษฐกิจหลักของประเทศ รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากการเชื่อมโยงและข้อตกลงกับประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงที่กำลังมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วมาเสริมสร้างกิจกรรมการพัฒนาใหม่ๆ ให้แก่ภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรม เพื่อให้มีอัตราการเติบโตที่สูงเพียงพอต่อการลดความเหลื่อมล้ำกับพื้นที่ส่วนอื่นๆ ของประเทศได้ในระยะยาว ดังนั้นในการพัฒนาไปสู่การเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษจึงต้องคำนึงถึงปัจจัยพื้นฐานของพื้นที่เป็นหลัก และต้องอาศัยการบริหารจัดการการลงทุนโครงการพื้นฐานของภาครัฐเพื่ออำนวยความสะดวกต่อนักลงทุนที่จะเข้ามา ซึ่งการบริหารจัดการในส่วนนี้ ที่จะส่งเสริมและดึงดูดให้นักลงทุนทั้งชาวไทยและต่างประเทศเกิดความสนใจและพิจารณาตัดสินใจที่จะลงทุนในภูมิภาคนี้ ซึ่งเป็นภูมิภาคที่มีพื้นที่ที่มีศักยภาพมากพอต่อการเป็นพัฒนาเป็น

พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน และสามารถที่จะต่อยอดในการพัฒนาเศรษฐกิจด้านอื่นๆ ในอนาคต เพื่อเสริมศักยภาพในการแข่งขันกับเศรษฐกิจในระดับโลกต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัย นำไปสู่แผนปฏิบัติการนี้เพื่อเตรียมการเสนอให้รัฐบาล ประกาศให้พื้นที่ด้านชายแดนถาวรช่องเม็ก อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานีเป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจชายแดนต่อไปนั้น ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะสำหรับเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา ดังต่อไปนี้

1. พัฒนาแหล่งน้ำเดิมและแหล่งน้ำธรรมชาติ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการกักเก็บน้ำ โดยการปรับปรุงอ่างเก็บน้ำ หนอง ผายและพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีอยู่เดิม และพัฒนาแหล่งน้ำธรรมชาติให้สามารถ เพิ่มปริมาณการกักเก็บ รวมทั้งพัฒนาแหล่งน้ำใต้ดินตามความเหมาะสมของพื้นที่โดยไม่ให้เกิดผลกระทบจากดินเค็ม สร้างแหล่งกักเก็บ (แก้มลิง) อ่างเก็บน้ำ ผาย และแหล่งน้ำขนาดเล็กในพื้นที่ที่เหมาะสมในพื้นที่การเกษตร เพื่อรองรับการเติบโตของภาคอุตสาหกรรมในอนาคต โดยมีการบูรณาการบริหารจัดการเรื่องน้ำอย่างเป็นระบบอย่างสมดุล เพื่อสร้างระบบให้สามารถรองรับการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ในอนาคต
2. ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการด้านเกษตรและปศุสัตว์อย่างมีระบบ เพื่อเพิ่มมูลค่าเป็นไปตามความต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ และจัดทำฐานข้อมูลพื้นที่ปลูกพืชสมุนไพรเพื่อการบริหารจัดการในพื้นที่อย่างเกิดประโยชน์สูงสุด
3. ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ (Bio Economy) ให้เป็นฐานรายได้ใหม่ที่สำคัญของภาค โดยมุ่งลงทุนสร้างเศรษฐกิจบนฐานของการวิจัยและนวัตกรรมระดับสูง ในลักษณะสหวิทยาการ ที่ใช้ทรัพยากรฐานชีวภาพ (พืช สัตว์ จุลินทรีย์) รวมถึงวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตร ของเสียและน้ำเสียจากโรงงาน อุตสาหกรรม ฟาร์มปศุสัตว์ และชุมชน พัฒนาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ชีวภาพที่มีมูลค่าสูง ก่อให้เกิดความก้าวหน้าและนวัตกรรมในมิติใหม่ๆ ที่ส่งผลต่อการปฏิรูปภาคเกษตร อาหาร สาธารณสุขและการแพทย์ พลังงาน อุตสาหกรรมเคมี และภาคสังคม โดยพัฒนาให้ จังหวัดอุบลราชธานี เป็นศูนย์กลาง อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปและอาหารแบบครบวงจร ส่งเสริมการแปรรูปสมุนไพรในพื้นที่กลุ่มจังหวัดฯ โดยพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตให้ได้มาตรฐาน GMP พัฒนาระบบรับรอง ผลิตภัณฑ์สมุนไพรและสร้างแบรนด์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและส่งออก ส่งเสริมอุตสาหกรรมใหม่ และธุรกิจแนวใหม่ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนล่าง 2 ด้วยการพัฒนาต่อยอดจากวัตถุดิบและของเหลือทิ้งทางการเกษตร/อุตสาหกรรม และฐานความหลากหลายทางชีวภาพไปสู่ ผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง เช่น เอทานอล พลาสติกชีวภาพ (bio-plastic) สาร

- สกัดจากพืชมูลค่าสูง เอนไซม์/อาหาร เสริมสุขภาพจากจุลินทรีย์ เป็นต้น รวมทั้งสร้างความมั่นคงทางพลังงานระดับชุมชน จากการนำวัตถุดิบในชุมชนของเหลือทิ้งทางการเกษตร ขยะครัวเรือน มาผลิตเป็นพลังงานเพื่อใช้ภายในครัวเรือนหรือชุมชน และส่งเสริมการใช้พลังงานหมุนเวียนในระดับชุมชน
4. ส่งเสริมและสนับสนุนธุรกิจ SMEs ธุรกิจ Startup และวิสาหกิจชุมชน ผลิตสินค้าอุปโภคบริโภค ในพื้นที่เชื่อมโยงระเบียงเศรษฐกิจแนวตะวันออก-ตะวันตก เพื่อการส่งออกสู่ประเทศเพื่อนบ้าน โดยเน้นอุตสาหกรรมสีเขียวและการใช้วัตถุดิบในพื้นที่ รวมทั้งสนับสนุนความรู้ด้านกฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่เป็นธรรม การพัฒนาช่องทางการตลาดในต้นทุนที่ต่ำโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น e-Commerce, e-Marketing เป็นต้น
  5. ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ ในการพัฒนาภาค โดยใช้ประโยชน์จากสถาบันการศึกษา หน่วยงานด้านการวิจัยพัฒนาที่กระจายตัวอยู่ในพื้นที่ สร้างความเชื่อมโยงสถาบันการศึกษา และภาคเอกชนเพื่อพัฒนาเครือข่ายของ อุตสาหกรรมในลักษณะคลัสเตอร์ สนับสนุนสถาบันการศึกษาหรือสถาบันวิจัย ให้มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานและบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยในขั้นประยุกต์และทดลองเพิ่มขึ้น ทั้งการจัดทำผลิตภัณฑ์ต้นแบบ การทำวิจัยตลาด การทดสอบผลิตภัณฑ์และโรงงานนำร่อง เพื่อให้สามารถแปลงงานวิจัยไปสู่การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น
  6. พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประเพณีวัฒนธรรมในทุกพื้นที่ โดยส่งเสริม ชุมชนในการสร้างสรรค์กิจกรรมหรือเทศกาลประจำถิ่นในแต่ละเดือนในพื้นที่ต่างๆ โฆษณาประชาสัมพันธ์แก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ เพื่อสร้างการรับรู้สินค้า บริการ และแหล่งท่องเที่ยวที่สะท้อนอัตลักษณ์ ของชุมชน พัฒนาแบรนด์และสื่อสารความแตกต่างของชุมชนต่างๆ ในรูปแบบการเล่าเรื่อง (Storytelling) ส่งเสริมการขายแพ็คเกจการท่องเที่ยวเพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวนอกฤดูกาล ส่งเสริมการตลาดแบบมีเป้าหมาย เฉพาะกลุ่ม เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มนักเรียนนักศึกษา กลุ่มผู้ปฏิบัติธรรม กลุ่มสุขภาพสตรี เป็นต้น
  7. พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้ในพื้นที่จังหวัดของกลุ่ม โดยบูรณาการจัดการแผนท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัดที่ดึงดูดเด่น หรืออัตลักษณ์ของแต่ละพื้นที่มาสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในเขตอารยธรรมอีสานใต้ และเชื่อมโยงสู่ประเทศลาว กัมพูชา และเวียดนาม เพื่อเพิ่มระยะเวลาพำนักและค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อหัวของกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพทั้งชาวไทยและต่างประเทศ พัฒนาสินค้าและ

- บริการที่มีจุดเด่นหรืออัตลักษณ์ที่สร้างจากทุนทางวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดความจดจำและสร้างความโดดเด่นลอกเลียนได้ยาก พัฒนาบุคลากรและ ผู้ประกอบการการท่องเที่ยว ให้เป็นมืออาชีพ รักษามาตรฐานการให้บริการ จัดทำแผนที่ท่องเที่ยวให้ท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี พัฒนาระบบโลจิสติกส์ ขนถ่ายนักท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบไปสู่แหล่งท่องเที่ยว ดูแลความปลอดภัยและสุขลักษณะให้นักท่องเที่ยว
8. เร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ที่เชื่อมโยงทั้งในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี กับประเทศเพื่อนบ้าน และในกลุ่มจังหวัดภาคอีสานตอนล่าง 2 กับพื้นที่เศรษฐกิจหลักภาคกลางและพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ให้แล้วเสร็จตามแผน อาทิ แผนการพัฒนารถไฟความเร็วสูง การพัฒนาโครงข่ายรถไฟทางคู่ และโครงการทางหลวงพิเศษระหว่างเมืองตามยุทธศาสตร์แผนพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่งของไทย พ.ศ.2558-2565 (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)
  9. พัฒนาด้านชายแดนถาวรช่องเม็ก อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี ทั้งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานบริเวณด่านศุลกากรให้เพียงพอ สนับสนุนการจัดการด่านพรมแดนแบบเบ็ดเสร็จ CIQ (Customs/Immigration/Quarantine) ให้ได้มาตรฐานสากล เร่งเชื่อมต่อบริการสารสนเทศภายในและระหว่างหน่วยงานเพื่อสามารถให้บริการจุดเดียว (National Single Window) เพิ่มอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอ พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกการค้าชายแดนที่มีศักยภาพ
  10. การจัดการเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อย่างถูกต้อง เป็นระบบ มีความทันสมัยและไม่เกิดผลกระทบต่อบุคคล สัตว์ป่า หรือสิ่งแวดล้อมอื่นใด
  11. มีการจัดระบบ ระเบียบการรักษาความมั่นคงตามแนวชายแดนอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่เกิดผลกระทบต่อมิตรประเทศ แก้ไขปัญหาเรื่องผลกระทบชายแดนทั้งเรื่องผลประโยชน์ในท้องถิ่น แรงงานต่างด้าว ผู้หลบหนีเข้าเมือง ได้
  12. สร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในพื้นที่ชายแดนในด้านเศรษฐกิจ ประชาชนมีความรัก ความผูกพันกันมากขึ้นระหว่างประเทศ